

Inatsisartut Suleriaasianni § 36 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq saqqummiuppara:

Innuttaasut pisortanut akiitsullit akiitsuunik qanoq ililluta ikilisaasinnaanerpup pillugu apequteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq

(Inatsisartunut ilaasortaq, Peter Olsen, Inuit Ataqatigiit)

Nunatsinni innuttaasut amerlasoorpassuit akiitsoqarput, tamannalu pisortat sulinerannut minnerunngitsumillu akiitsullit inuuniarneranut sunniuteqarpoq. Matuminnga oqallisissiamik saqqummiussaqaarpunga, isumaqarama inuit akiitsoqartut nalunaarsorsimasut eqqartorneqarneranni akiliisinnaassusaat isiginiarneqanngippallaartoq.

2019-mi januaarimi pisortanut akiitsut katillutik 988 mio. kr-init amerlanerupput¹. Tassa koruunit milliaartingajaat.

Taakkunanga amerlasuut qaquguluunniit akilersinneqarsinnaanaviangillat: Akiitsulinni amerlanerussuteqartut isertitaqarnatilluunniit ukiumut 100.000 kr-it ataallugit isertitaqarput.²

Innuttaasunut ataasiakkaanut akiitsunik nanertugaasunut, akiliisinnaassuseqanngitsunilli, akiitsut inuunermut sakkortuumik sunniuteqarsinnaasarpup – sunniutit tamakku akiitsunik nanertugaasup ilaqaataasalu inuunerat aserorsinnaavaa.

Akiitsoqarnerli qaangerneqarsinnaavoq – aamma innuttaasunut annikitsuinnarnik isertitaqartumut, aningaasaqarnikkullu inissisimanerminik pitsannguisinnaasutut isikkoqanngitsumut.

Innuttaasoq akiitsunik nanertugaasoq pisut ilaanni eqqartuussiviit aqutugalugit akiitsunik isumakkeerivigineqarsinnaavoq. Tamatuma saniatigut inatsisit assigiinngitsut akileraarutitut akiitsunut, meeqqanut akilersuutitut, boligsstøttillu illuutaanut akiitsunut il.il. isumakkeerivigineqarsinnaanermut periarfissiippup.³ Apeqqulli samminngisarput tassaavoq ilumut inuit taama inissisimasut periarfissanik taama ittunik atuinissaminnut nukissaqartarpat?

Innuttaasut ukiumut 250.00 kr-it ataallugit isertitallit pisortanut akiitsuisa affaasa missaat ukiunit tallimanit pisoqaanerunerat piviusuuvoq.⁴

Pisortat piffissami sivisuumi akiitsunik akiliisitsiniarnermik misiliinnginneranni akiitsut pisoqalisoornerisigut pisortanut akiitsut aamma atorunnaarsinnaappup. Pisoqalisoortarmulli piffissaliussaqaq sivisoorujussuuvoq; akiitsut suunerat apeqqutaatilligu ukiut tallimat 20-illuunniit.

¹ § 37-mut akissut nr. 336/2019

² Akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugu nassuiaat (Februar 2017)

³ § 37-mut akissut nr. 336/2019

⁴ § 37-mut akissut nr. 007/2019

Akiitsunik taamak pisoqaatigisunik, innuttaasuniillu isertitakinnerusuniit – ukiumut 250.000 kr-it ataaterujussuarlugit isertitalinnit, ilaquitariillu inuussutigeqqatarsinnaasaannik isertitalinnit pisortat akiliisitsiniarsarisarnerat naapertuuttutut isigineqarpa? Imaluunniit allatut iliortariaqalinnginnerpugut?

Inissiaatileqatigiiffiit pisortatnik pigineqartut ilai aqqutigalugit iniminnut akiitsoqartut, akiitsumillu akilersuinissaat siunertaralugu siunnersuinerit ingerlanneqartut iluatitsiviusimapput⁵. Tamanna periutsinik nutaaliorneruvoq pitsaasoq.

Massakut periuseq atugarput tassaavoq allaffissorneq annertuumik aqqutigalugu akilersuisitsiniarneq. Inuiaqatigiittummi akiitsut akilersinniarnernut sulisorpassuarnik atuisarpugut.

Akileraartarnermut Aqutsisoqarfiup akiliisitsiniartarfiani inuit 33-nit ikinnerunngitsut sullipput – kisitsinermiluunniit tassani inatsisitigut ikiortit ilaatinneqanngillat.⁶

Allatigulli aamma innuttaasut akiitsunik qaangersinnaanngisaanniitinneqarnerat inuiaqatigiinnut aningaasartuuteqarfiusinanavoq. Matumani ingammik isumaginninnikkut ajornartorsiutit akiitsut pilersissinnaasaat eqqarsaatigaakka.⁷

Pisortanut milliardinik innuttaasunit akiitsorineqartut ilaasa qaqugorsuarmulluunniit akilerneqarsinnaannginnerat nassuerutigisariaqarparput. Isumaga naapertorlugu akiitsut akilerneqanngisaannartussat eqqarsaatigalugit allatut eqqarsarluta iliuuseqartariaqarpugut nukivullu siunissami akiitsunitsitsinaveersaarnermut atorlutigit.

Periarfissat assigiinngitsut qiviarneqartariaqarput. Pisortat allaffissornerat annertusinnikkaluarlugu innuttaasut akiitsoqarnerat millisarussullugu iliuusissanik, akileraartarnikkullu nutarterinermik suliaqarsinnaavugut.

Uangalu isumaga naapertorlugu periarfissat ilagisinnaavaat immikkut ittumik ataasiartumik akiitsunik isumakkeerinnineq.. Ataasiartumik taamatut akiitsunik isumakkeerinnineq nunani allani aamma atorneqartarpoq. Danmarkimi akileraartarnermut oqartussaasut 2018-p naalernerani akiitsut 6 milliard kr-t tikingajallugit annertussusillit isumakkeerpaat.⁸

Isertitakitsunik pisussaaffimminnillu ataqqinnillutik ajornakusoortitsigaluarlutilluunniit pisortanut akiligassaminnik akilersuiuartunik innuttaqarnera, innuttanullu taakkununnga pisortat allat akiligassaannik atorunnaarsitsinerat naapertuuttuliortuunngitsutut issinnaanera akerliliilluni oqaatigineqarsinnaagaluarpoq.

⁵ 2017-imi Kommune Kujalleq inissiaatileqatigiiffik INI ukiuni marlunni misiutaasumik akiitsulinnut siunnersuineramik aallartititsivoq, matumani inigisamut akiitsoqarneq pineqarpoq. Aaqqissuussineq tamanna kommunemnut allanut siaruarneqarsimavoq, ullumikkullu aamma aaqqissuusineq tamanna Iserit-mit atorneqarluni.

⁶ § 37-mut akissut nr. 337/2018

⁷ Akiitsut akiitsunillu akilersuineq pillugu nassuiaat (februar 2017-meersumi) akiitsut akilersinneqarsinnaanngitsut ataasiakkaat suliffeqarnissamut pilerinerannik annikillitsisinnaanera ilanngullugu tikkuarneqarpoq.

⁸ Tamanna akiitsunik akiliisitsiniarnermi ajornartorsiuteqartoqarnera pissutigalugu annertooujussuannngorsimasunik, akiliisitsiniarnerullu allaffissorinnikkut annertuginarsinnaasunik isumalluutunik atuiffiusussanik saliinermut atatillugu pivog.

Tamanna paasilluarsinnaavara, soorluttaaq innuttaasut taakku aamma annertuumik ataqqigikka.

Matumanili akiitsut akilersinneqarsinnaanerannik ilimanaateqanngitsut, taamaakkaluartorlu isumaginerannut inuiaqatigiit pisuussutaannik annertuumik atuiffigisatta pineqarnerat puigussanngilarput.

Inummulli qanoq iloriarsinnaajunnaarluni akiitsunit aqussinnaanngisaminit akilersinnaanngisaminillu anillanneq ajuleqqasumut sunniutissaa aamma puigussanngikkipput isumaqarpunga.

Aperisoqarsinnaavoq: Inuup pisussaaffimmut naammassisinnaanngisaanut atatiinnarnera sumik siunertaqarpa?

Taamaammat nunatsinni innuttaasut akiitsoqartut annertunerat tunngavigalugu iliuusissanik assigiinngitsunik pisariaqartitsivugut. Akileraartarnikkut aammalu inunnullu ikiorsiisarneq pillugu ataqatigiittumik suliaqarnissamut alloriartariaqarpugut.

Pitsaasumik imaqarluartumik angusaqarfiulluurtumillu oqallittoqarnissaanik kissaassillunga.